

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Звіт про фінансову стабільність

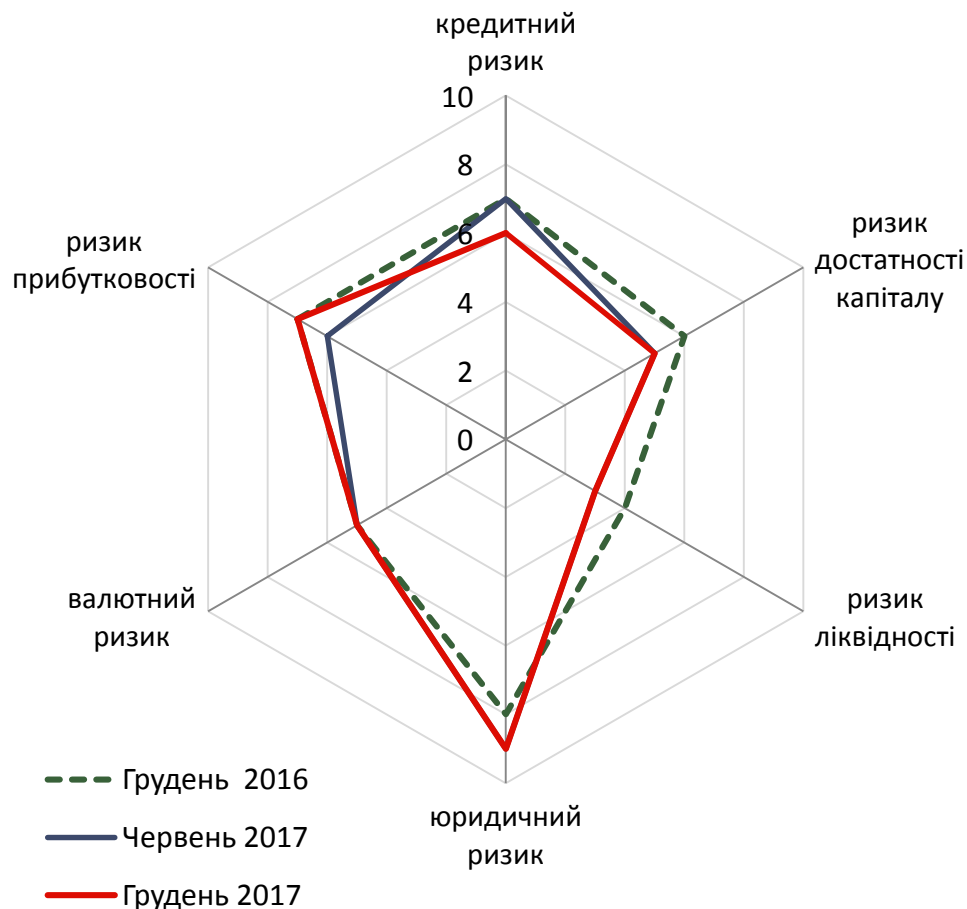
18 грудня 2017 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Рівень ризиків у II півріччі практично не змінився

Карта ризиків

- **Кредитний ризик (-1)** – фінансовий стан клієнтів покращився, рівень ризику за новими кредитами низький
- **Ризик достатності капіталу (const)** – впровадження IFRS 9 може мати помірний негативний ефект на сектор
- **Ризик ліквідності (const)** – на низькому рівні
- **Юридичний ризик (const)** – практично відсутній прогрес у захисті прав кредиторів
- **Валютний ризик (const)** – помірний з огляду на скорочення валютної складової кредитного портфеля
- **Ризик прибутковості (+1)** – зріс головним чином через ефект впровадження IFRS 9 і низьку ефективність державних банків

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

У 2017 році Індекс фінансового стресу знизився до докризових значень

Джерело: НБУ

Макроекономічні ризики помірні, проте можуть зрости у 2018 році

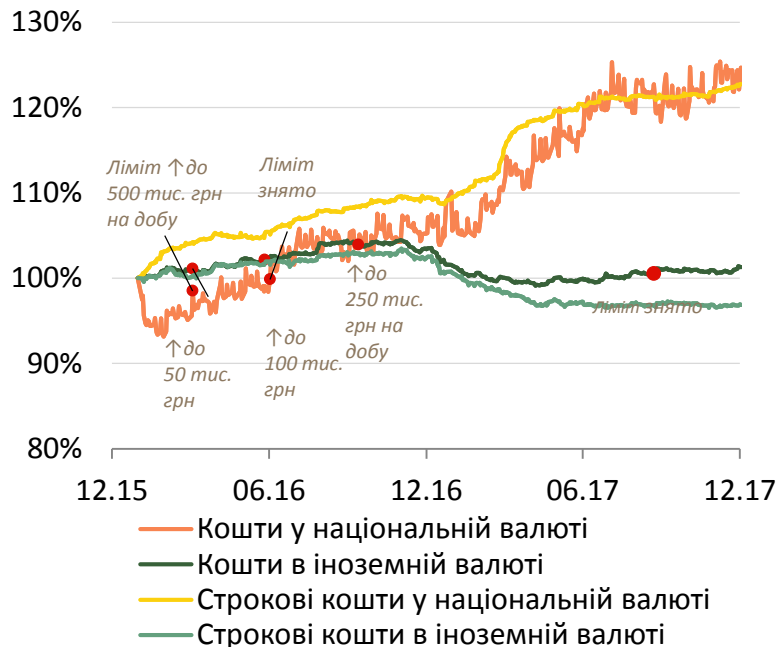
- Економічне зростання залишалось слабким, але все ж сприяло відновленню платоспроможності корпоративного сектору та домогосподарств.
- Наступного року очікується прискорення темпів зростання ВВП до понад 3% завдяки відновленню споживчого та інвестиційного попиту.
- Інфляція залишається вищою за цільовий рівень НБУ. Національний банк очікує уповільнення ІСЦ наступного року, проте загалом інфляційні ризики на 2018 рік зросли. Це може стримувати середньо- та довгострокове банківське кредитування.
- Ключовим середньостроковим макроекономічним ризиком є відтермінування програми співпраці із МВФ. Без відновлення кредитування МВФ Україна матиме суттєві труднощі із рефінансуванням понад 20 млрд. боргів у іноземній валюті, термін погашення яких припадає на 2018-2020 роки. На думку НБУ також доцільно розпочати перемовини про запуск у 2019 році нової програми співпраці із МВФ.
- З'являються нові фіскальні ризики через початок виборчого циклу. Проблемою залишається висока концентрація бюджетних витрат у грудні. Впровадження довгострокового бюджетного планування має вирішити цю проблему.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

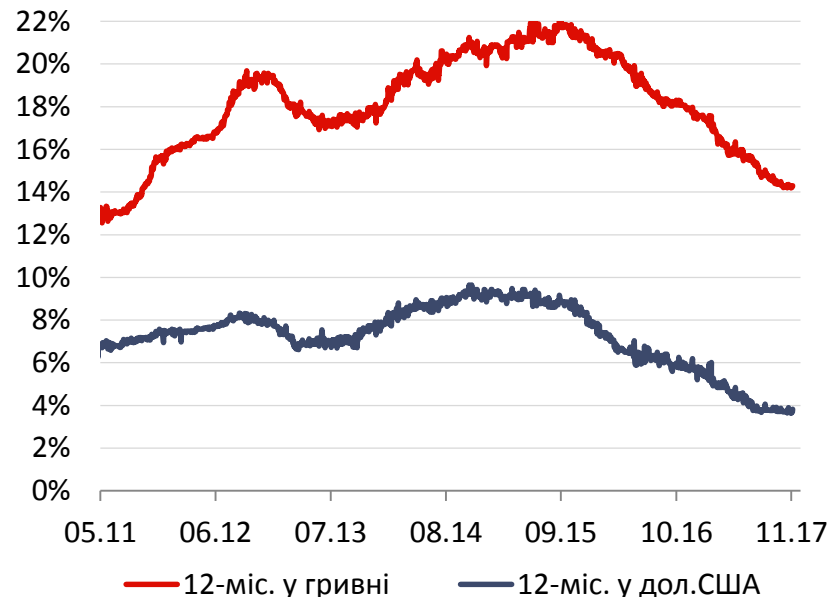
Приплив депозитів населення уповільнився

Динаміка депозитів* (2015=100%)

* у платоспроможних банках станом на 01.10.17

Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб, % річних

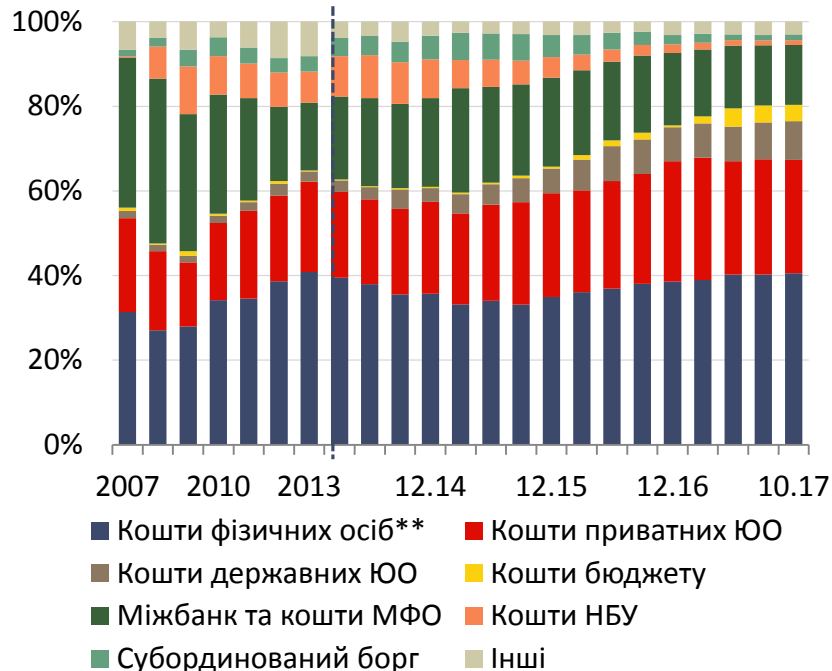
- Приплив депозитів населення значно уповільнився у II півріччі через зниження відсоткових ставок та помірну девальвацію гривні.
- Ставки за валютними вкладками знизилися до історично низьких рівнів, потенціал для подальшого зниження обмежений.
- Ставки за гривневими депозитами ще не сягнули історично низьких значень, проте це може відбутися протягом 2018 року у разі зниження інфляційних ризиків.
- Ставки за новими кредитами можуть сягнути історичних мінімумів за рік-півтора, якщо не реалізуються макроекономічні ризики та буде посилено права кредиторів.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

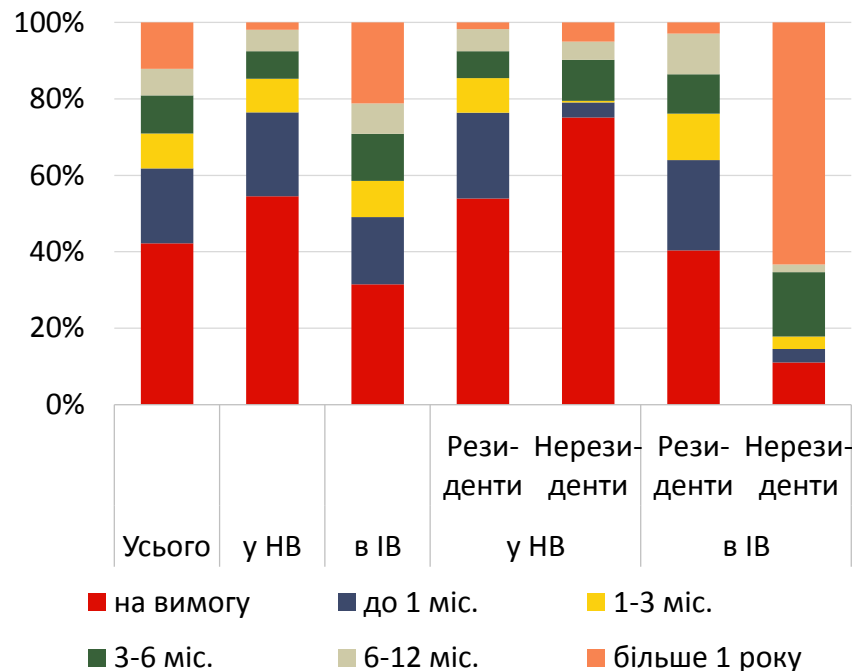
У структурі пасивів переважають короткі кошти населення та бізнесу

Структура зобов'язань банків за інструментами*

* з нарахованими відсотками, ** у тому числі ощадні (депозитні) сертифікати

Структура зобов'язань за строками на 01.11.17

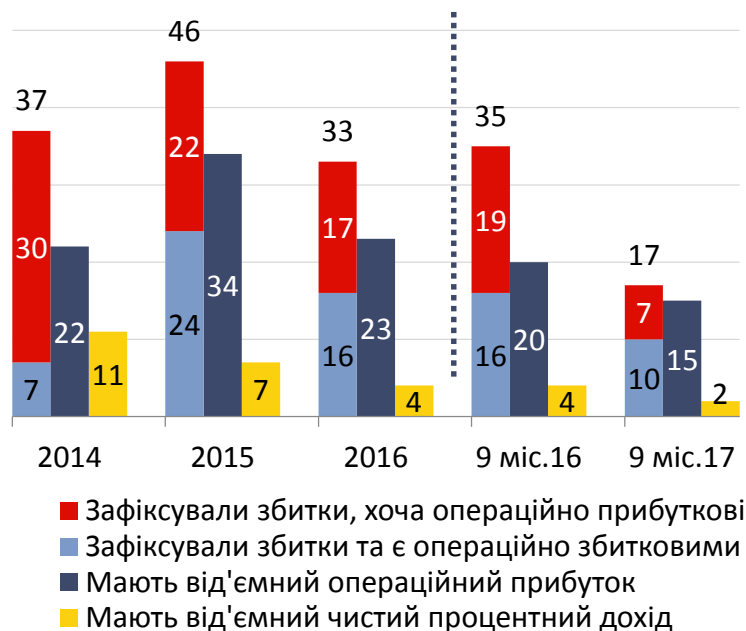

- Частка коштів фізичних та юридичних осіб у пасивах банків сягнула 77%, оновивши історичні максимуми.
- Понад 2/3 загальних зобов'язань банків та 4/5 гривневих зобов'язань є короткими (до 3-х місяців). Це обумовлює необхідність ефективного планування управління ліквідністю.
- Пасивна база буде залишатися короткостроковою протягом найближчих кількох років.
- Впровадження нового нормативу ліквідності LCR посилить стійкість банків до шоків ліквідності.

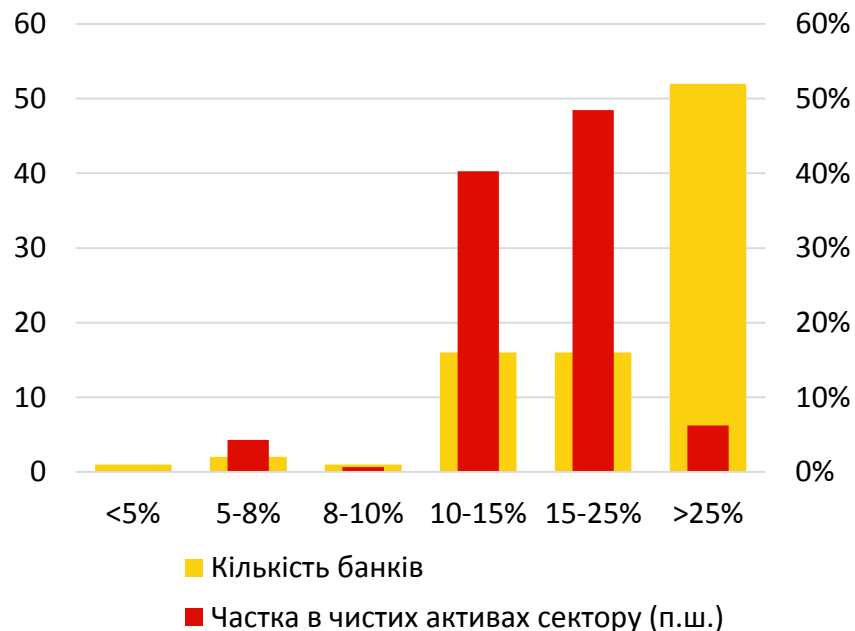

Більшість банків значно покращили фінансові результати

Кількість збиткових банків

Розподіл банків за адекватністю регулятивного капіталу на 01.10.2017

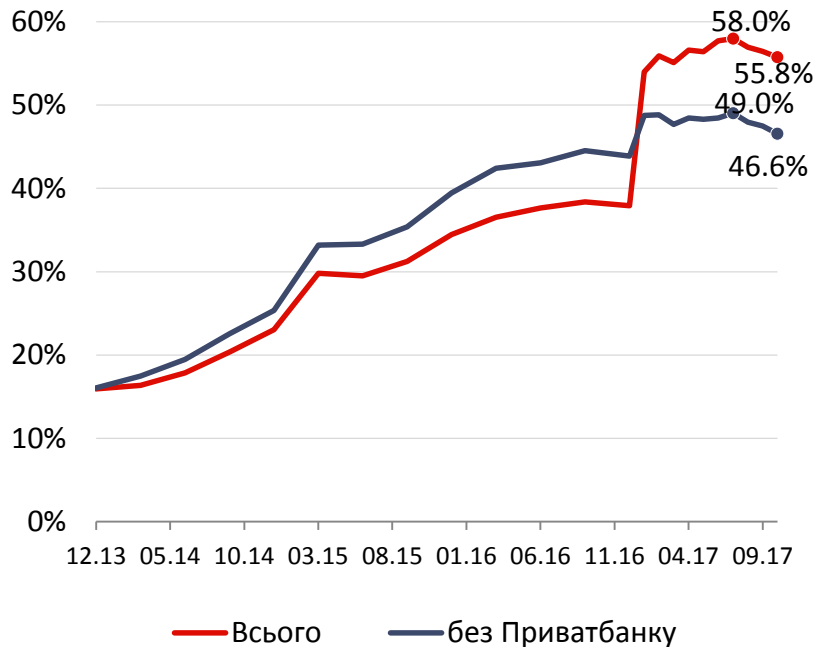
- Кількість збиткових банків значно скоротилася, окремі установи усе ще мають від'ємний операційний прибуток. Вони мають якомога швидше змінити бізнес-моделі та скоротити операційні витрати, щоб вийти на прибуткову роботу.
- Достатність капіталу багатьох банків суттєво перевищує мінімальний рівень.
- Перехід банків на стандарт МСФЗ 9 може призвести до зниження власного капіталу через донарахування резервів. Вплив на регулятивний капітал буде несуттєвим, оскільки він визначається із урахуванням пруденційних резервів (кредитного ризику у відповідності до Постанови 351).

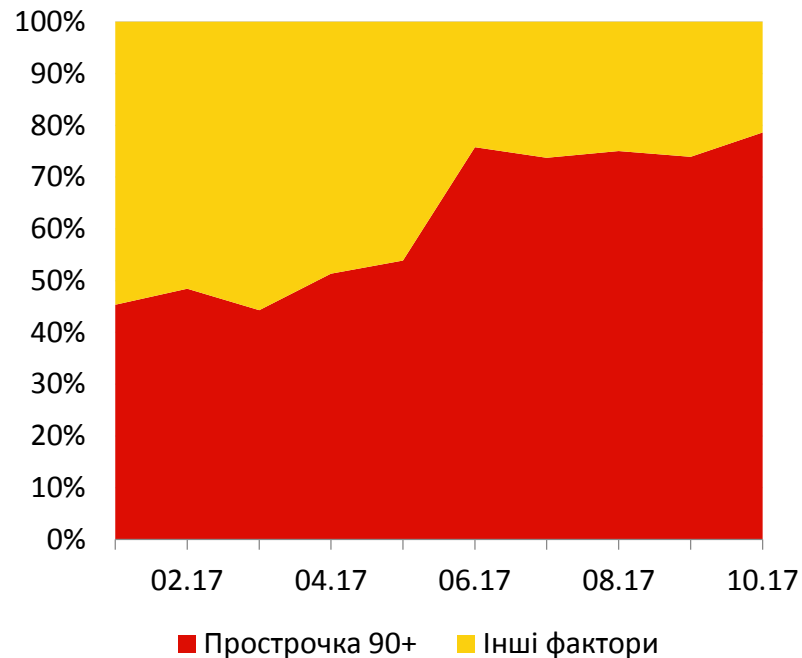
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Частка недіючих кредитів почала знижуватися

Частка непрацюючих кредитів, %

Структура NPL суб'єктів господарювання за факторами визнання дефолту

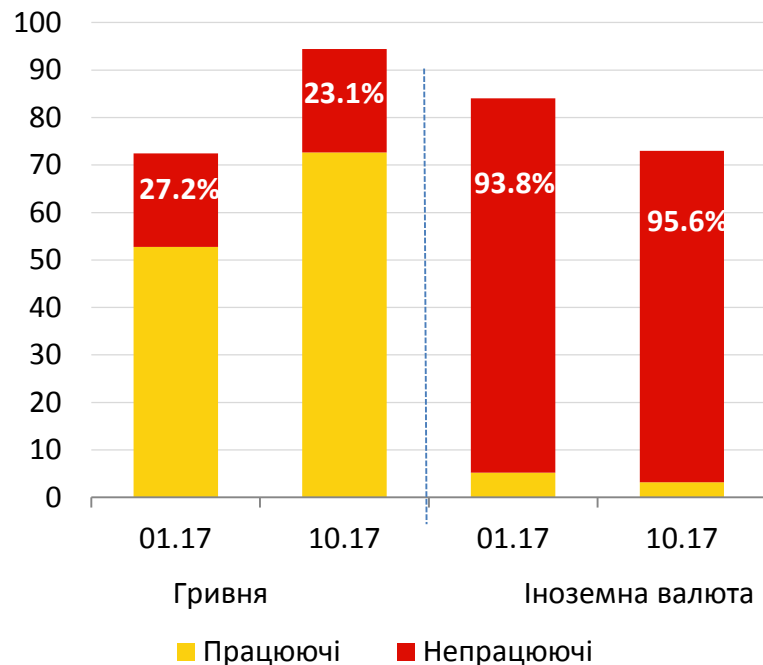
- Частка недіючих кредитів сягнула максимального значення 58% у липні та почала повільно знижуватися.
- Основною ознакою дефолту корпоративних позичальників є наявність прострочки за кредитом більше 90 днів.

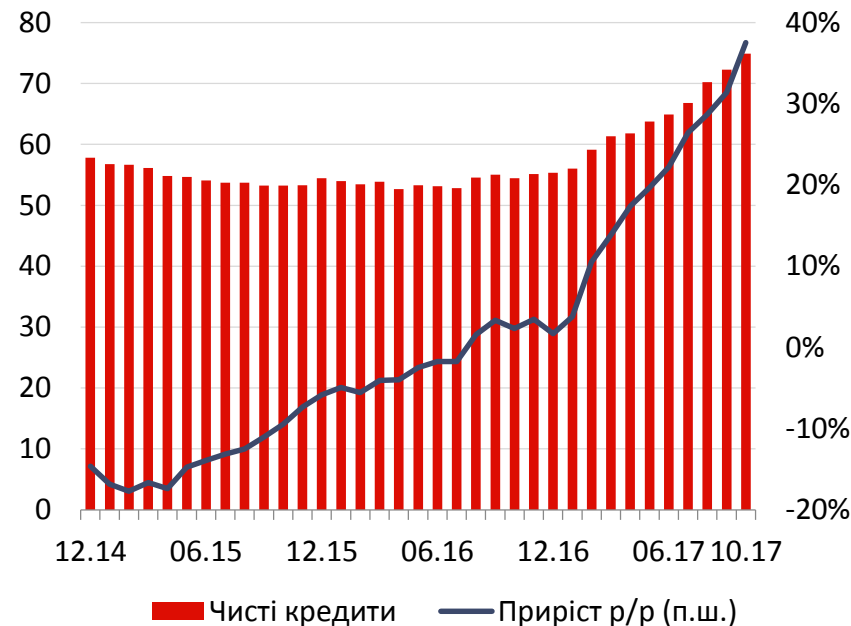
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Кредитування стрімко зростає, але обмежувати його негайно недоцільно

Валові кредити фізичним особам (із ФОП), млрд грн

Чисті кредити фізичним особам у гривні, млрд грн

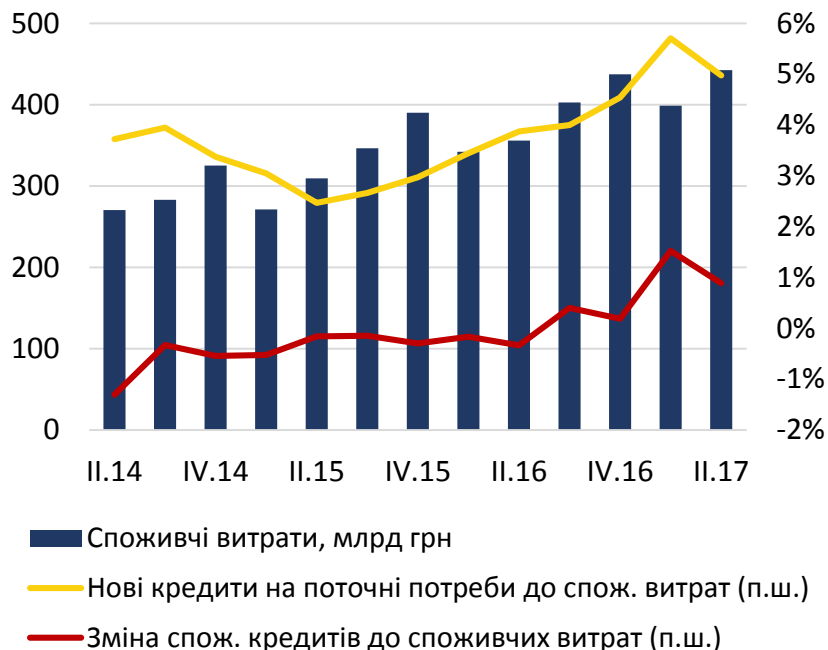
- Нові споживчі гривневі кредити – лише 5% споживчих витрат населення, приріст кредитів – менше 1% споживчих витрат.
- Показник проникнення роздрібного кредитування залишається у край низьким навіть із урахуванням рівня економічного розвитку.
- Іпотечні кредити становлять менше 5% нових позик населенню.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

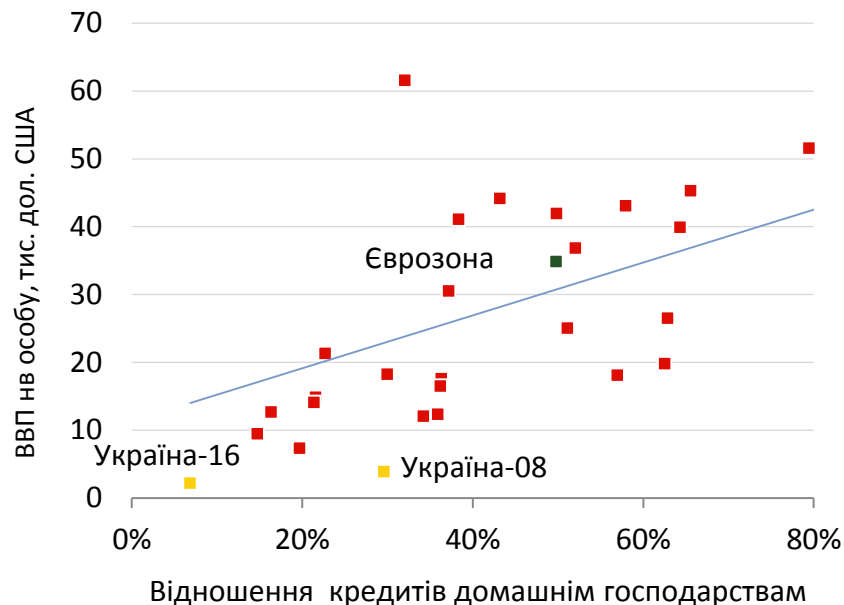
Внесок кредитування у споживання населення поки незначний

Банківські кредити та споживчі витрати*

* у платоспроможних банках станом на 01.10.17

Проникнення споживчого кредитування та ВВП у країнах Європи

Джерело: ЄЦБ, СБ, МВФ, Євростат, центральні банки країн, НБУ

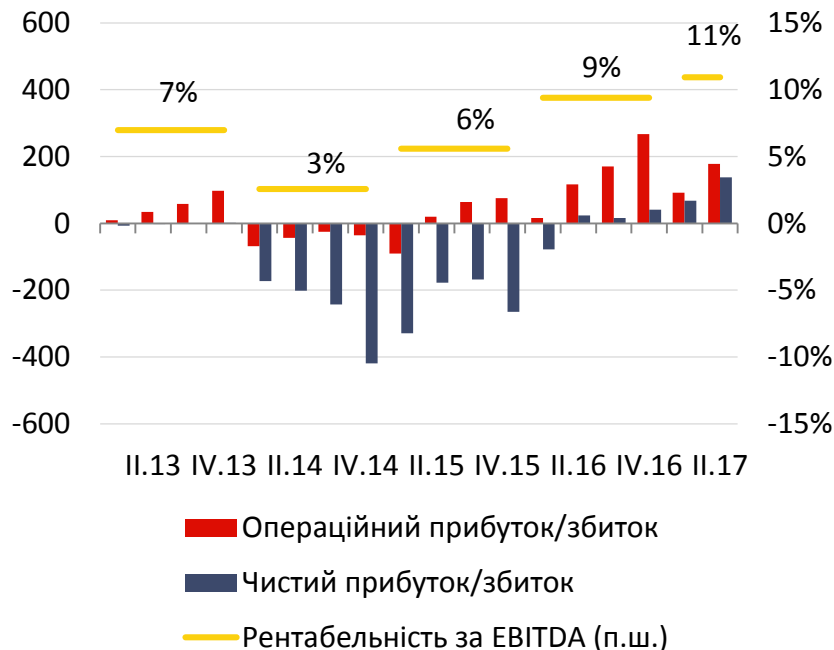
- Попри високі темпи відновлення, обсяги споживчого кредитування на сьогодні не створюють системних ризиків. НБУ не бачить необхідності вживати негайних заходів для обмеження споживчого кредитування банками.
- НБУ буде проводити постійний моніторинг ринку споживчого кредитування, щопівроку даватиме оцінку ситуації на ринку.
- У разі необхідності можуть бути посилені стандарти оцінки кредитного ризику за споживчими кредитами, а також вжито макропруденційних заходів для обмеження темпів зростання. Про такі наміри НБУ повідомить завчасно.

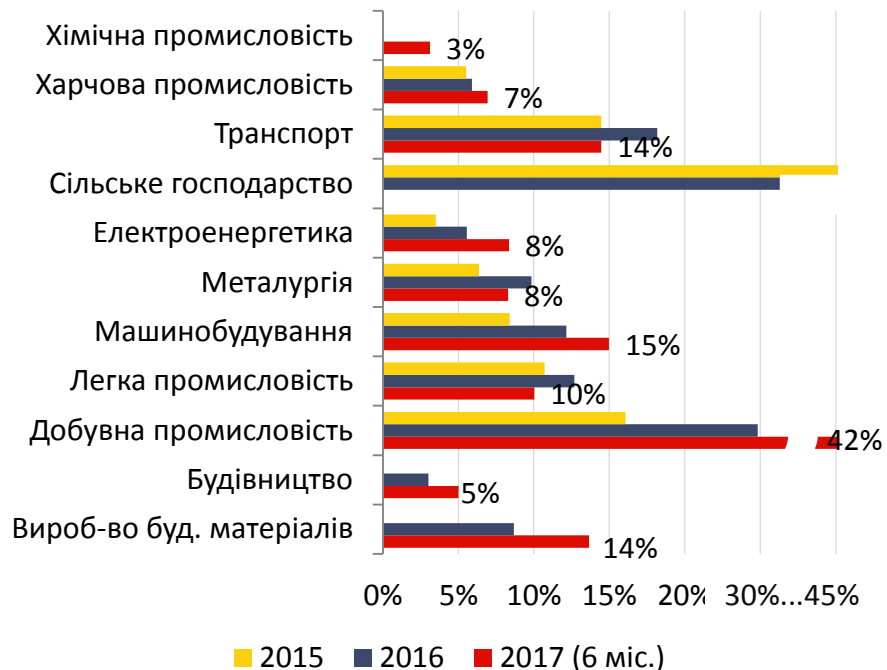
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Фінансовий стан бізнесу вже не заважає відновленню кредитування

Результати діяльності нефінансових компаній, млрд. грн.

Рентабельність EBITDA за секторами, %

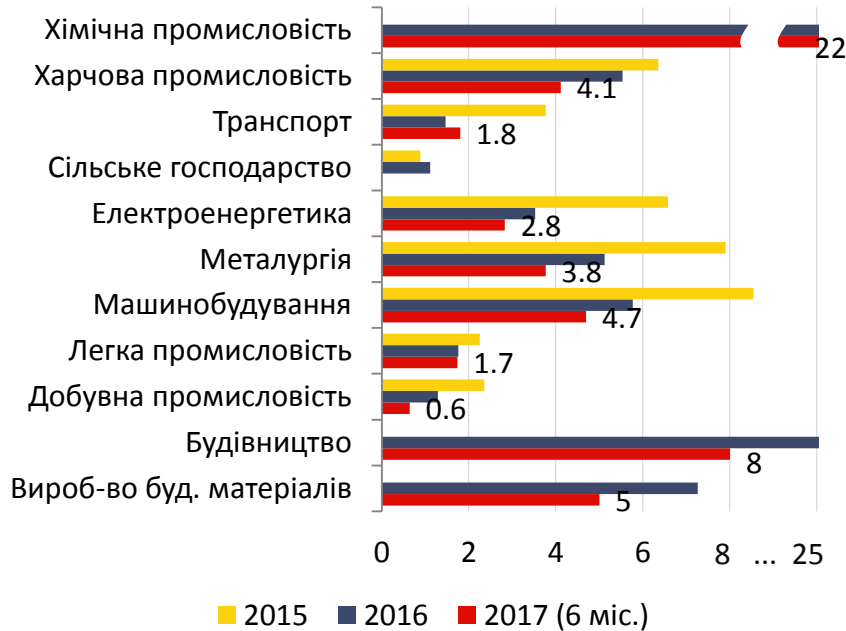
- Операційна прибутковість реального сектору зростає протягом останніх двох років. Середня рентабельність за EBITDA підприємств у 2017 році перевищила 10%.
- Прибутковість наростила більшість базових галузей. Винятки - металургія, транспорт та легка промисловість. У деяких галузях рентабельність вже зараз вища за докризову.
- Корпоративне кредитування почало відновлюватися у III кварталі, поки це здебільшого короткі кредити.
- Юридичні ризики та слабкий захист кредиторів – головні фактори, що стримують кредитування бізнесу.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Компанії більшості галузей можуть обслуговувати старі кредити та залучати нові

Боргове навантаження (відношення боргу до ЕВІТДА за 12 місяців) за секторами

Покриття відсоткових витрат операційним прибутком

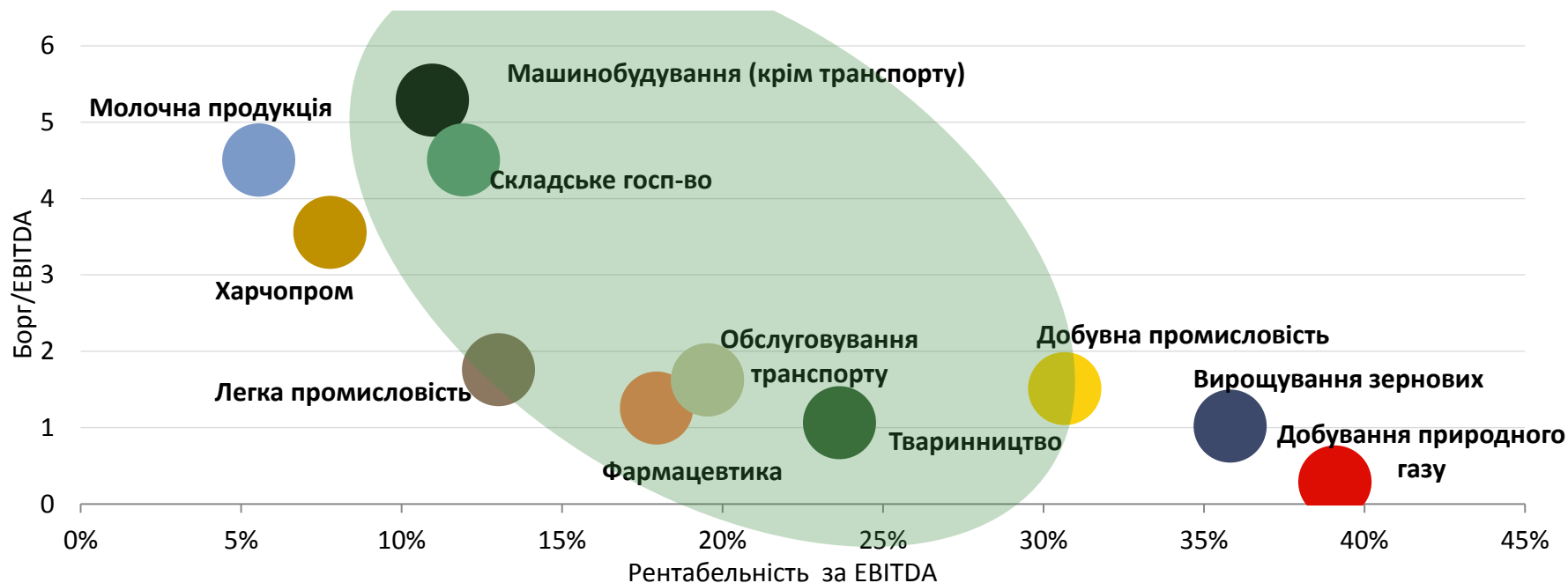
- Боргове навантаження вже не є критичним для більшості галузей. В зоні ризику - хімічна промисловість та будівництво.
- Відсоткові платежі не є проблемою для всіх галузей реального сектору, крім будівництва, де операційних прибутків недостатньо для покриття високих відсотків за старими кредитами.
- Поточні боргові метрики вказують на спроможність компаній більшості галузей залучати нові кредити.
- Найпривабливіші метрики в добувній промисловості, енергетиці, транспорті, легкій промисловості

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

5-7 галузей промисловості вже мають гарні перспективи кредитування

Боргове навантаження та рентабельність за EBITDA, 2016 рік

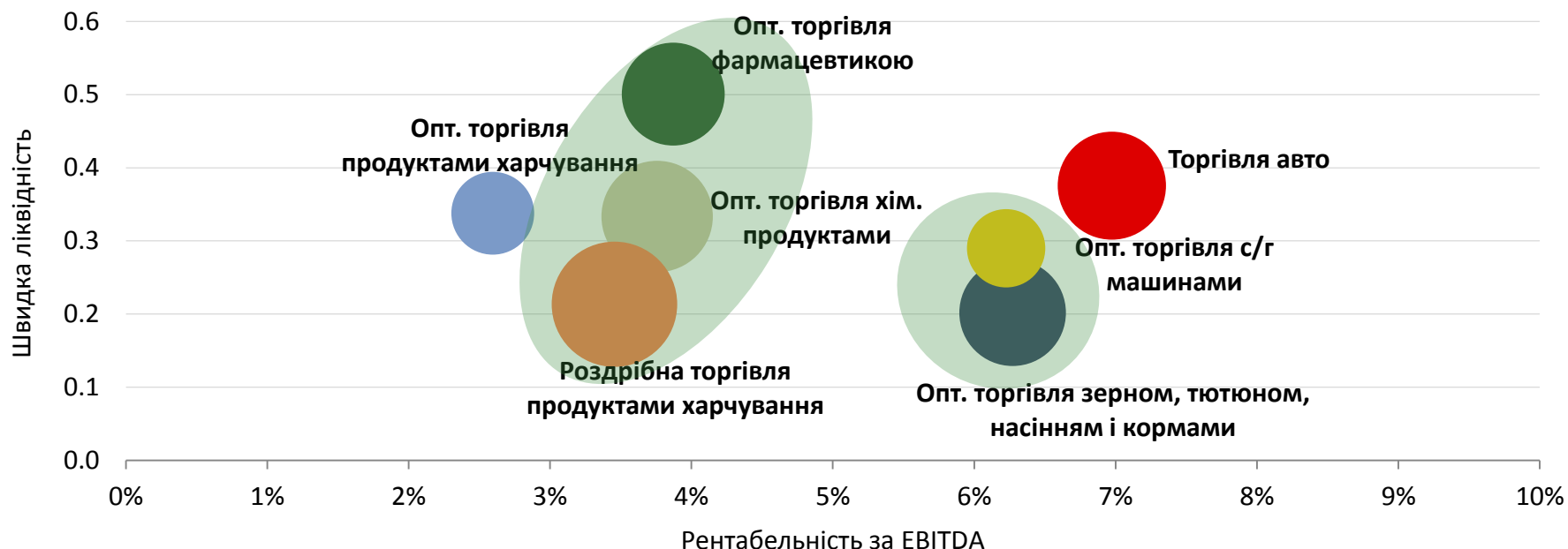

- Фокус на боргове навантаження та рентабельність: Борг/EBITDA < 6, EBITDA margin 10-30%.
- Платоспроможні та перспективні для кредитування галузі: тваринництво, фармацевтика, обслуговування транспорту (порти, стивідори, термінали) та добувна промисловість, легка промисловість.
- Складське та елеваторне господарства, окремі сегменти машинобудування (сільгоспмашини, металургія/металообробка) мають більш високі ризики, але також є привабливими для банків за відсутності значних зовнішніх шоків.
- Сільгосппідприємства не мають проблем з кредитуванням.

Короткі кредити – фокус на фармацевтику та сільське господарство

Швидка ліквідність та рентабельність за EBITDA, 2016 рік

- Торгівля: фокус на бізнеси з помірною маржинальністю та потребою в обігових коштах для покриття касових розривів.
- Привабливими для кредитування є галузі, з рентабельністю EBITDA > 3% та коефіцієнтом швидкої ліквідності 20-50%.
- Попит на короткі кредити найбільш платоспроможний у підприємств, що спеціалізуються на торгівлі ліками, продукцією агросектору та харчування, добривами та устаткуванням для с/г.
- Оптова торгівля паливом – перспективи кредитування під питанням. Більшість великих гравців вже є позичальниками. Деякі з них мають погану кредитну історію або проблеми, не пов'язані з фінансами.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

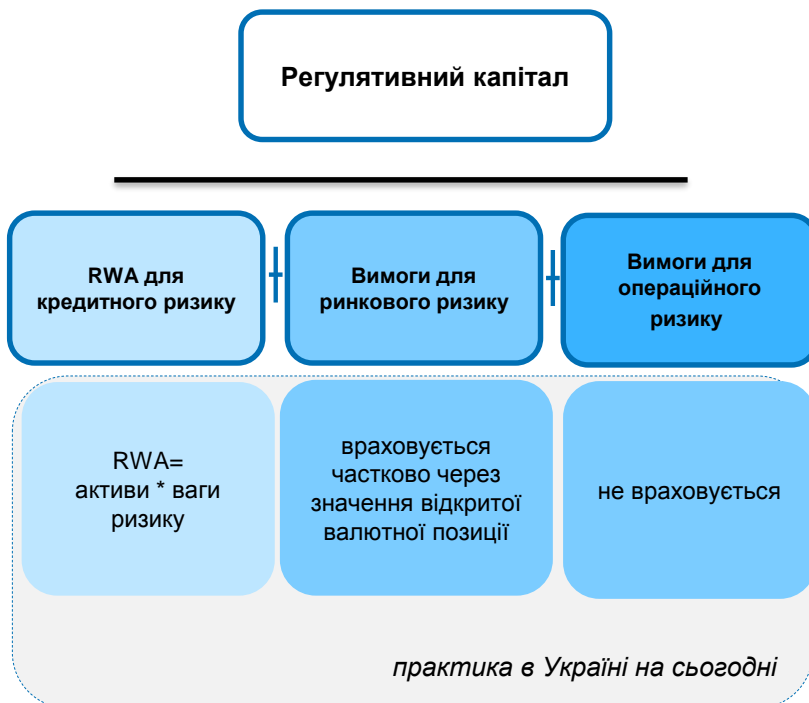
Дорожня карта реформування стандартів капіталу та ліквідності

- В рамках Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання впровадити європейські вимоги до капіталу та ліквідності (пакет CRR/CRD IV), які базуються на рекомендаціях Базельського комітету.
- Нормалізація стану банківського сектору дає можливість активізувати реформи капіталу та ліквідності відповідно до взятих зобов'язань.
- За окремими позиціями впровадження буде здійснюватися з урахуванням національних особливостей, що дозволено нормами пакету CRR/CRD IV.
- Нормативно-правові акти, що встановлюють нові вимоги до капіталу та ліквідності будуть підготовлено завчасно (за 1.5-2 роки до обов'язкового виконання). Буде передбачено тривалий тестовий режим застосування цих вимог та проведено кількісний аналіз впливу (quantitative impact study).
- Очікувані терміни впровадження нових вимог:
 - ✓ капітал – нова структура капіталу, врахування ринкових та операційних ризиків – 2019 рік, буфери капіталу – 2020 рік (після завершення перехідного періоду для докапіталізації банків);
 - ✓ ліквідність – 2018 рік (короткострокова - LCR), 2020 рік (довгострокова - NSFR).
- Для ефективного запровадження нових правил капіталу та ліквідності НБУ співпрацює із експертами Світового Банку та МВФ.

Зміни вимог до достатності капіталу

Розрахунок достатності регулятивного капіталу

Структура та буфери капіталу банку в ЄС*

* На графіку відображено максимальний рівень буферів; ** В певних випадках може бути сума буферів системної важливості та буферів системного ризику

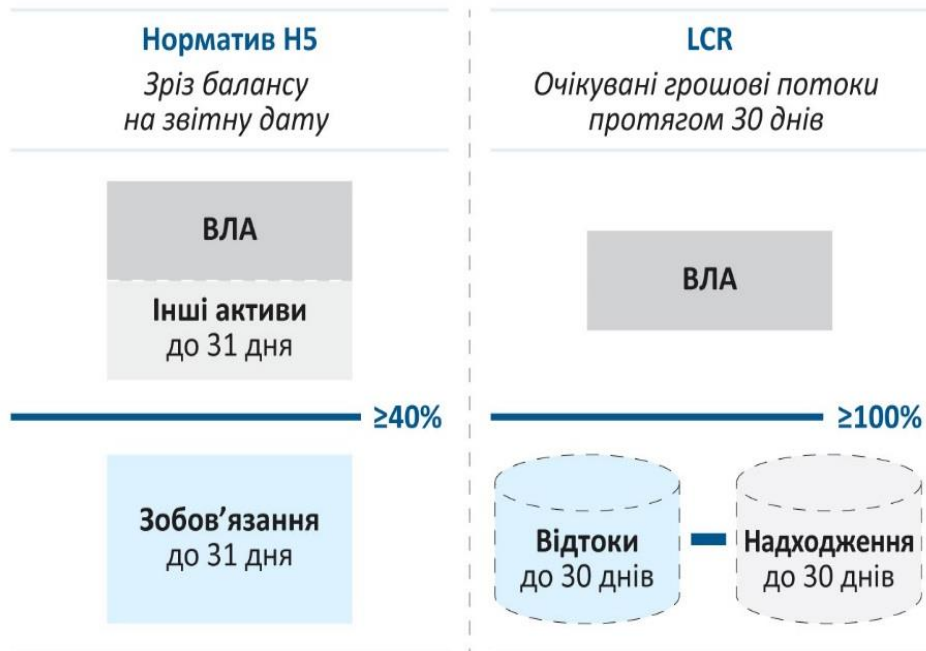
* довідковий графік. Фактичні значення мінімальних вимог до капіталу та буферів капіталу в Україні можуть відрізнятися від наведених значень.

- Буде збережено стандартизований підхід до оцінки достатності капіталу.
- Вимоги до капіталу більш повно враховуватимуть ринкові ризики та почнуть враховувати операційні ризики.
- Можливість впровадження буферів капіталу із 2020 року уже передбачено, проте їх активація може відбутися і пізніше (окрім буферу консервації, який впроваджуватиметься за визначеним графіком).
- Нову структуру та мінімальні вимоги до капіталу буде визначено у 2018 році.

Зміни вимог до ліквідності – впровадження нового нормативу LCR

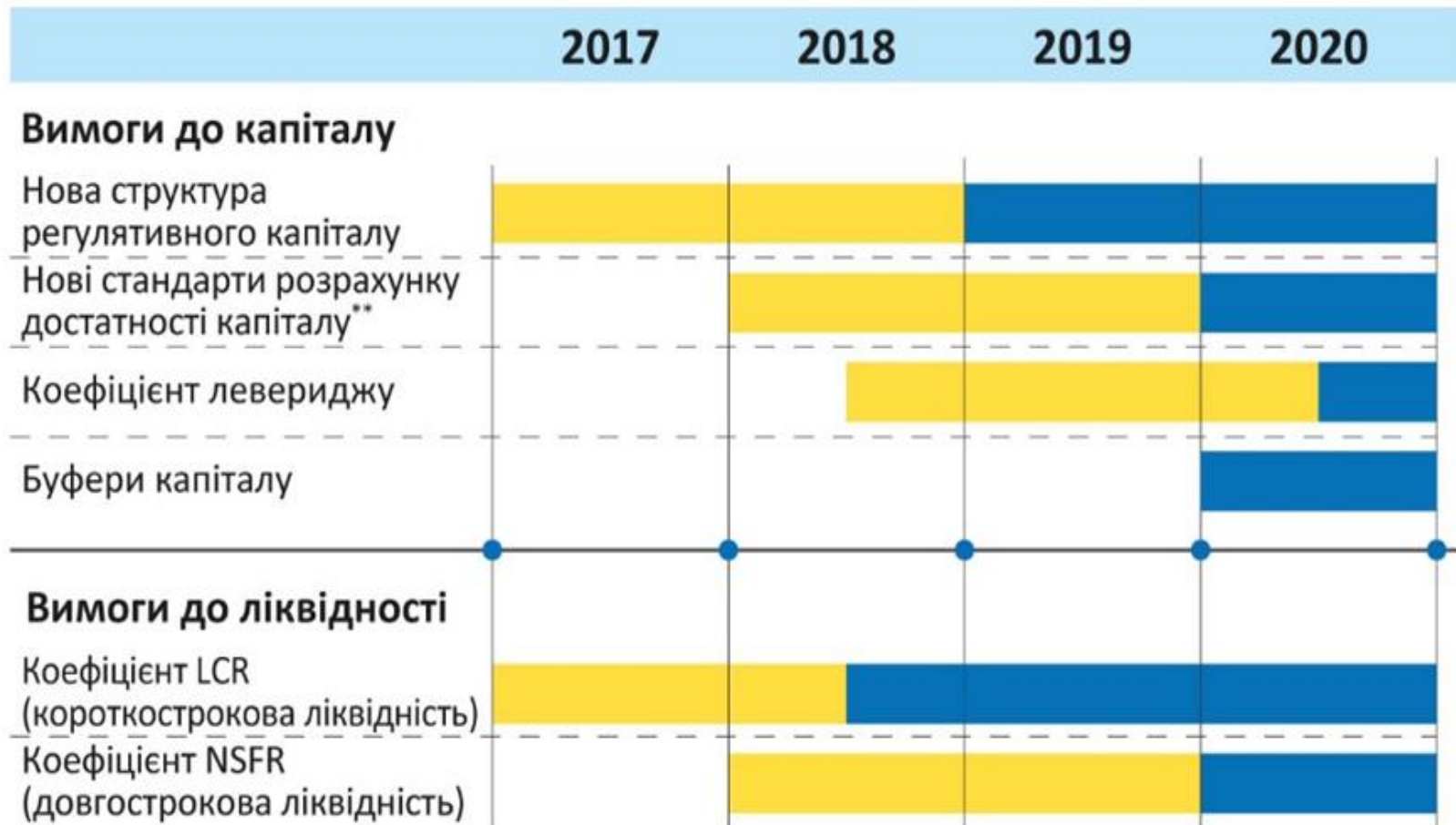
Концептуальні відмінності діючого та нового нормативу ліквідності

- Новий норматив ліквідності LCR (liquidity coverage ratio) буде остаточно впроваджено наприкінці 2018 року після піврічного тестового застосування.
- Він співіснуватиме із діючими нормативами ліквідності до повного впровадження інших елементів правил управління ліквідністю.
- Розробка довгострокового нормативу ліквідності NSFR (net stable funding ratio) відбуватиметься протягом 2018 року, остаточно його буде впроваджено від початку 2020 року.

Графік імплементації нових вимог до ліквідності та капіталу

* – розробка стандартів, – впровадження.

** в т.ч. запровадження правил до врахування ринкових та операційних ризиків

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Рекомендації

Рекомендації органам влади

- Ухвалити пакет законів, спрямованих на реформи фінансового сектору.
- Фіналізувати стратегію державних банків, впровадити незалежні наглядові ради у держбанках.
- Більш рівномірно використовувати кошти на єдиному казначейському рахунку протягом року.
- Сприяти підвищенню стійкості до кіберризиків.

Рекомендації банкам

- Вчасно впровадити моделі оцінки очікуваних збитків у рамках переходу до МСФЗ 9.
- Належним чином моніторити та оцінювати ризики споживчого кредитування.
- Консервативно підходити до виплати дивідендів (особливо у державних банках).
- Запроваджувати проект положення про управління ризиками до моменту його офіційного затвердження.
- Продовжити розчистку балансів від недіючих кредитів.
- Дотримуватись рекомендацій НБУ з кібербезпеки.

Плани та наміри НБУ

- Впровадити щорічну оцінку стійкості банків (в т.ч. стрес-тестування).
- Виконувати дорожню карту наближення до Базель III.
- Впровадити коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR).
- Посилити стандарти розкриття банками фінансової та пруденційної звітності.
- Зобов'язати банки розробити програми розчистки балансів від проблемних кредитів.